

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Septima. De Sex Ultimis Prædicamentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

una; quo sensu dixit etiam Aristoteles 4. Met. 4. non eodem modo errare eum, qui putat quatuor esse quinque, qui putat esse centum. Tertia proprietates est, quod ea, quae sunt ad aliquid dicantur ad convertentiam, id est, quod valeat ab uno ad aliud, ut, Pater est, ergo Filius, & contra Filius est, ergo Patris Filius. Quarta

est: Quod relativa sint simul natura, id est quod posito uno, ponatur & aliud, & quod ablato uno, auferatur & aliud. Quinta denique quod sint simul cognitione, id est, quod ad cognitionem unius, sequatur & sequi possit cognitio alterius.

DISPUTATIO VII.

DE SEX ULTIMIS PRÆDICAMENTIS.

Materiam hanc conabor expedire breviter, non eequidem ratione ductus, quam nonnulli adhibent ex eo, quod res sit parvi, & non de tantâ difficultate, in quo maxime videntur injuri, sed ex eo, quia in Physicâ tam de actione, quam de loco & tempore reditur sermo. De his prædicamentis ex professo fusè scripsit Gilbertus Porretanus, Pictavorum Episcopus, Divi Bernardi coadjutor, contra quem etiam idem sanctus calammum serm. 30. in Cantica & in Concilio Rhemensi strinxit, qui propter solertiam in explicandis prædicamentis, à Scholasticis Author sex principiorum intitulari meruit. Suppono autem cum Scotistis communiter, sex ultima prædicamenta esse relationes extrinsecus advenientes, quia non possunt dici, quod sint denominationes extrinsecæ, quia videtur ridiculam dicere manum meam calefactam ex applicatione ignis esse extrinsecam denominationem, et si que difficultas fuerit in decursu solvam: sit igitur

QUÆSTIO I.

De Actione & Passione V. & VI. Prædicamento.

Omnia quæ de actione, vel passione in controversiam vocari possunt, in hæc explicabo quaestione. Circa actionem verò potissimum quaeritur, quæ nam relatio constituat hoc prædicamentum? secundò in quo subiectetur? tertio an semper intercedat inter causam & effectum? Pro Resolutione primi dubii.

Notandum 1. Actionem esse nomen equivocum, quia significat plura, secundum diversam rationem; primò enim significat actiones vitales, quibus potentia vitales tendunt in sua objecta, ut intellectus in intelligibile, voluntas in volibile, visus in visibile; secundò sumitur pro re aliqua actâ, seu, pro effectu productò, & sic quemadmodum priores sunt immanentes de genere qualitates, ita etiam tales actiones non spectant ad aliquod particulare prædicamentum, sed jam ad hoc, jam illud, juxta diversitatem & exigentiam cujuslibet rei productæ. Tertio tandem accipitur pro respectu, qui resultat in causam producentem aliquem effectum, & inter ipsum effectum, Verum

Notandum 2. Quòd in productione effectus ab aliquo agente creato variè intercedere possint relationes, verbi gratiâ, quando ignis producit aliud ignem, tunc primò passum, verbi gratiâ lignum, primò transmutatur accidentalitèr per requisitas dispositiones ad formam ignis introducendam, si sit subiectum in-dispositum, & tunc resultat relatio transmutantis ad transmutatum accidentalitèr: postea reperiuntur duæ relationes aptitudinales, inter agens & effectum proximè producendum, scilicet productivum & producibile; similiter duæ actuales, nempe producentis & producti, verbi gratiâ, quando ignis producit formam substan-

tialem ignis in materiam ligni, & talis relatio vocatur in agente generatio activa, productio activa, & actio, &c. & in effectu dicitur generatio passiva, productio passiva, & passio &c. & hanc concomitatur relatio transmutantis & transmutati. Præterea intercedit duplex alius respectus, vel relatio inter agens & effectum à se productum, non infieri, quemadmodum consistebant priores, sed in facto esse, & hæc manet, quamdiu manet utrumq; extremum in tali statu, vocatur iisdem nominibus sicut priores, præterquam quòd loco illius infieri addatur in facto esse, & est intrinsecus adveniens, sive sit illa, quæ terminatur ad solam formam productam, seu ad totum compositum; deinde sunt etiam relationes educantis ad eductum, inducentis ad inductum, de quibus in Physicâ, quæ sunt omnes intrinsecus advenientes, & à se invicem distinctæ, ex eo, quòd una detur & reperiatur sine alterâ, nam anima rationalis inducitur in corpus, & non educitur de corpore, quia creatur, & quia agens creatum non producit aliquam formam connaturalitèr, nisi dependentèr à subiecto & in subiecto. Tandem inter agens & subiectum, seu passum in quod introducit formam, resurgit relatio transmutantis ad transmutatum in facto esse, sicuti superius dicebam, resultare relationem transmutantis ad transmutatum infieri, post activam generationem & activam productionem in fieri, quæ relatio transmutantis ad transmutatum est relatio extrinsecus adveniens, ut docet Scotus 4. d. 13. q. 1. n. 11. his verbis: *ille autem respectus, qui est, ad passum est, extrinsecus adveniens, quia bene possibile est activum & passivum esse, & etiam approximata, & tamen non habere istum respectum, quòd agens sit illud, à quo transmutatur, nec subiectum illud sit, quòd transmutetur, utpote si est aliquod impediens actionem &c.* De quâ ratione ad resolvendam primam partem hujus quaestionis circa actionem

Dico I.

III.

Relatio
transmutan-
tis ad prædic-
ationis spe-
ctat.

DICO I. Ad prædicamentum actionis spectat relatio transmutantis ad transmutatum. Est Scoti sapientissimè, & maximè cit. sup. n. 11. ubi ait: Sic ergo (loquitur de actione, prout distinguitur ab aliis respectibus) cum sit respectus extrinsecus adveniens, ut primum est deductum, erit habitudo agentis ad passum transmutatum. Hæc conclusio est etiam conformiter ad mentem Gilberti Authoris sex principiorum, qui sic actionem definit: Actio est secundum illud, quod subicitur, agere dicimur, id est, passum illud transmutando. Et Probatur breviter conclusio, Quia illud maximè spectat ad hoc prædicamentum, quod propriè vocatur actio, sed ex omnibus respectibus prædictis nihil magis propriè vocatur actio, quam illa relatio, per quam agens agit in aliud, illud transmutando, ergo, &c. Sed

IV.

DICES; Unio hypostatica non est actio, sed illa spectat ad hoc prædicamentum, ergo nomine actionis non intelligitur actio transmutantis ad transmutatum. R. negando consequentiam, quæ non sequitur, quia dum dico, quod relatio transmutantis ad transmutatum sit actio, per hoc non excluditur, quod minus etiam aliæ relationes possint ad hoc prædicamentum spectare, sed tantum adstruit actionem illam principaliter huc spectare, ad quam postea earum relationes reducuntur, quæ ejus rationem participant; quando enim per actionem producitur in subiecto transmutato forma aliqua, sive accidentaliter sive substantialiter materialiter: tunc resultant etiam relationis inhaerentia, dependentia unionis, quibus in subiecto correspondet receptio passiva & alia unio, quæ sunt omnes relationes extrinsecus advenientes. R. 2. Quod licet ab Authore prædicamentorum in puris naturalibus constituto non fuerit agnita illa unio hypostatica, ipsa tamen poterit congruè ad actionem reduci, ut habet Scotus 3. d. 1. q. 1. quia habet maximam affinitatem ad relationem actionis ad subiectum, quia sicuti actio sustentatur à subiecto, & dependet ita illa unio à Verbo, esto illi non inhaerent, actione tamen unitiva non est de genere actionis, quia est divina.

V.

Actio est in
agente.

DICO 2. Actio subicitur in agente, & passio in passio: ita Doctor: ita supra Doctor n. 9. &c. Et Probatur primò. Ex inconvenienti quod Scotus adfert, Irrationabile est, dicere: passum est agens; ergo irrationabile est dicere: passionem esse in passio. Probatur consequentia: Quæcumque forma, quæ in aliquo est, constituit subiectum esse informatum ab ipsa, sed si actio esset in passio, constitueret passum formaliter agens, sed hoc est irrationabile dicere; ergo etiam quod actio sit in passio. Probatur 2. Illud per quod Pater denominatur & dicitur generare filium, est in patre, & non in filio; ergo id, per quod denominatur creatura generare & agere, est in ipso; probatur aut. quia si non esset in Patre sed in filio, non esset necessè, ponere in divinis paternitatem; sed hoc repugnat fidei & bonis moribus; ergo. Probatur: sola filiatio posset denominare generantem & genitum; ergo non esset necessè ponere paternitatem. Probatur aut. quia si actio generativa esset in filio, verè posset ipsum deno-

minare generantem, & genitum etiam, quia constitueret filiationem divinam. Probatur tertio: Quia respectus & fundamentum proximum & ratio fundandi sunt in eodem, sed fundamentum proximum seu ratio proximè activa est in agente; ergo etiam ipse respectus. Major est certa, sicut & minor; ergo consequentia est quoque optima. Probatur quarto. Nullæ duæ relationes oppositæ sunt in eodem, sed actio & passio sunt relationes oppositæ; ergo non sunt in eodem; subsumo: sed passio est in passio; ergo actio erit in agente; quia in passio esse non potest, cum sit ibi passio. Probatur consequentia, quia cum sit accidens, necessè petit in aliquo subiectari, in nullo potius, quam in agente, ergo.

Opponitur Autoritas Aristotelis,

4. Met. t. 16. ubi ait: ædificationem esse in ædificato, & omnem actionem transeuntem esse in facto, & universaliter omnem motum esse in eo, quod movetur; ergo actio non subicitur in agente sed in passio. R. Aristotelem intelligendum in omnibus illis dictis de actione, prout sumitur, pro re actâ, non verò prout sumitur pro illo modo, & illâ entitate, quæ agens formaliter producit ipsam rem; quando verò expressè dicit: nullum movens movetur; bene dicit, sed nihil contra me, quia per ly movetur, intelligit motum proprium propriamque mutationem, quæ mutaretur movens, quod verum est, & etiam supra dixi ad relationem non dici motum per se & propriè dictum.

Instatur. Aristoteles bene divisit actionem in immanentem & transeuntem; sed si omnis actio esset in agente, malè divisisset; ergo non vult Aristoteles intelligere in superioribus locis per actionem rem actam. Probatur mi. quia omnis actio esset immanens. Sed R. dist. ma. bene divisit actionem in immanentem, & in transeuntem ratione terminorum; concedo, ratione formalis actionis, nego ma. & mi. & distingo similiter ejus probationem, omnis actio esset immanens, id est, sumpta pro formali entitate, à quâ denominatur agens tale, concedo; esset omnis actio immanens ratione termini producti, nego ant. & consequent. Itaque; quando Aristoteles divisit actionem in immanentem & transeuntem, aliud non voluit, quam quod terminus productus aliquando recipiatur in ipso agente, & idè dicitur actio immanens, id est, immanentèr producens terminum suum, & quod iterum aliquando producat suum terminum non in se ipso, sed in alio; exemplum primæ actionis sunt omnes actiones vitales & intellectuales; exemplum secundæ, est frige factio, calefactio, ædificatio, &c.

Urgetur. Illa actio immanens seu ille terminus immanentèr productus, non erit distinctus ab actione formali; ergo illa actio immanens erit in termino veluti in subiecto. Probatur: quia ipsi identificabitur. R. negando ant. cum suâ probatione, nam licet sint in eodem subiecto, non sunt tamen cum eo identificata, ut patet ex supra dictis. Replica, quæ de Deo ad creaturas affertur, in quo actio non est, sed in passio non subsistit, quia Deus ob im-

mutabilitatem suam est incapax omnis novæ formæ. Ad tertium Dubium.

VII. **Dico 3.** Inter Causam secundam, & ejus effectum in creatis, semper intercedit aliqua actio, à qua dicitur formaliter producere suum effectum. Est communis contra Nominales. Probatur, quia non potest dari denominatio realis absq; causâ reali, à qua proveniat, sed denominatio actu causantis vel producentis & agentis est denominatio realis; ergò debet dari aliqua causa, unde proveniat, sed absq; aliquo intermedio, inter ignem & calorem productum non datur ulla causa, unde oriretur illa denominatio agentis in igne; ergò datur aliquid intermedium. Probatur mi. quia illa denominatio non provenit ab ipso igne, nec à calore, nec ab utroq; solo, nec ab utroq; simul, ergò, quia omnia illa possunt esse absq; illâ denominatione; ergò. Confirmatur, quia impossibile est in creatis transire de novo à contradictorio in contradictorium absq; mutatione extrinsecâ vel intrinsecâ.

VIII. **Passio** Ut constituit hoc prædicamentum, sumitur pro respectu opposito actioni subjectivè residente in passio, sicut actio in agente; unde eam Scotus in 4. d. 13. definit, quòd sit respectus passivi ad agens, seu transmutati ad transmutans. Cum autem actio & passio sint relationes mutue, quæritur, cur passio distinctum prædicamentum constituat? quia relativa mutua ordinariè in eodem prædicamento collocantur; Tartaretus dicit hoc tantum esse verum de relationibus intrinsecis advenientibus, non verò de relationibus extrinsecis advenientibus, contra tamen facit, quòd ubi activum & passivum sint relationes extrinsecis advenientes, & tamen ponantur in eodem prædicamento, quare dicendum puto, quòd quandoquidem hæc divisio est artificialitè inventa, pro faciliori captu ad evitandam confusionem, duo prædicamenta constituere, & fortè etiam, quia reliqua quatuor non participant propriam rationem actionis & passionis.

QUÆSTIO II.

De Ubi & Situ VII. & VIII. Prædicamento.

Hic pauca de Ubi dicam, quia ejus generis tractio prout supra insinuavi ad Physicam spectat. Notandum est ergò, quòd ubi de quo hic est sermo sit illud, per quod formalitè aliquid est in loco, & ideo dividitur in ubi activum & passivum, seu in extrinsecum & intrinsecum; ubi activum, seu extrinsecum est respectus fundatus in re ambiente, locante, & ubicante, & terminatus ad rem ubicatam, locatam, & ambitam; Passivum e contra est respectus fundatus in re ubicatâ, locatâ, & ambitâ, & terminatus ad rem ubicantem, locantem, & ambientem. Ubi adhuc potest dividi in ubi naturale, quod exigit res, & violentum, à quo aueritur, ac neutrum ad quod se habet indifferenter, nec exigendo, nec recusando. Utrumq; in definitivum & circumscriptivum; definitivum propriè loquendo est à quo res habet esse in aliquo loco cum penetrabilitate, non expellendo

F. Amadi Hermann Logica.

aliud ab eodem loco, sive res sic ubicata habeat partes extra partes in loco, sive non habeat. Ubi circumscriptivum est à quo res habet esse in loco cum impenetrabilitate, expellendo alia ab eodem loco. His suppositis quæritur in quo nam consistat ubi? ad quod

Dico I. Ubi consistit in respectu extrinsecus adveniente, subjectato in re locatâ & terminatâ ad locum. Ita Doctor 2. d. 2. q. 6. Probatur primò directè: Quia omnis actio nova & realis debet habere terminum novum & realem, per ipsam ab agente productum, sed Titius, verbi gratiâ, ponitur in loco per veram actionem realem; ergò per illam aliquid de novo producitur, ratione cujus dicatur jam locatus & ante non, sed non est aliud asignabile, nisi respectus realis & extrinsecus adveniens, ergò. Probatur secundò: si non esset respectus realis extrinsecus adveniens, esset fortè denominatio aliqua extrinseca; sed in eâ non consistit; ergò in illo respectu; ma. est advers. Probatur mi. Quia potest esse locus & res locata in rerum naturâ, absq; eo, quòd res locata sit in illo loco, denominetur ab eo, ergò res illa non habet esse in loco, per denominationem extrinsecam; probatur consequentia, quia locus præcisè determinat rem loca tam ad esse in loco.

Dices I. Locum determinari ad dandam denominationem, locata per actionem causæ efficientis, sed Contra ex hac ipsâ responsione sequitur, quòd sit actio nova, quando ponitur res in loco, sed non potest esse actio nova, quin per eam aliquid de novo producat, ergò debet aliquid fieri de novo per actionem locantem, illud autem debet esse vel in loco vel in locato, & sic non desumetur tantum denominatio extrinsecâ præcisè à loco.

Dices 2. Quando res ponitur formalitè in loco, accipit solam indistantiam ipsius ab hoc loco. Sed Contra: Illa indistantia vel consistit in aliquo positivo, vel tantum negativo; si primum, cur idem non potest dici de ubi si secundum; ergò dabitur negatio negationis. Deindè impossibile est, quòd per motum realem ponatur per se primò negatio. Sed adhuc magis principalitè

Dices 3. Potest aliquis habere ubi reale intrinsecum sine ullo respectu reali; ergò. Probatur ant. si solus unicus angelus existeret, & nullus locus esset, sed essent tantum spatia imaginaria, in hoc casu posset terminare actionem realem locomotivam, posset enim à Deo transferri de unâ parte spatii imaginarii ad alteram partem, ita ut si crearetur mundus, sicut defacto est, Angelus ille haberet locum suum Cistercii, verbi gratiâ, cum præsupponatur, quòd prius haberet locum suum Alsiti, sed tunc haberet ubi intrinsecum, ergò. Pro solutione hujus difficultatis Notandum ex Maestro: duplex adhuc esse ubi, unum locale, alterum præsentiale; locale attenditur in ordine ad locum, qui est terminus ejus; præsentiale verò attenditur in ordine ad partes diversas, non quidem formales, sed virtuales substantiæ divinæ ubiq; diffusæ, cum enim hæc sit virtualitè

II. Ubi est realis respectus extrinsecus adveniens.

VI.

III.

tèr divisibilis, habet consequenter virtutem terminandi diversas præsentias, ut patet ex Scoto 1. d. 2. q. 7. dicitur autem hoc ubi præsentiale simpliciter, & non locale, quia divina substantia non est locus corporum; nunc R. cum Maestro: Angelum in tali casu habiturum suum ubi intrinsecum præsentiale tantum, & non locale, & per illam translationem de spatio in spatium imaginarium acquirere præsentias, quæ pro termino respicerent diversas partes virtuales divinæ substantiæ, per spatium imaginarium ubiq; diffusa.

IV.

Situs, seu positio dupliciter accipitur.

Pro Altera parte tituli Advertendum, quod situs alio nomine à Scoto 4. d. 10. q. 1. n. 14. 15. & 16. vocetur *positio*, quæ dupliciter potest considerari; una positio est dispositio partium alicujus rei inter se, ita quod hæc pars determinatè uniatur illi parti, & non alteri, & quod utraq; sit extra alteram entitativè, verbi gratiâ, ut caput uniatur collo, & non pedibus, & dispositio coincidit cum extensione entitativâ, de quâ supra, quam dispositionem potest res habere, esto, sit extra omnem locum, ut si esset aliquis in spatio imaginario, vel in loco indivisibili, ut est corpus Christi in Eucharistiâ. Alia positio est dispositio partium, quæ hoc prædicamentum constituit, in quâ non attenditur dispositio secundum se tantum, sed etiam in ordine ad locum, ita ut si res poneretur in loco, secundum hanc positionem, possent dici stare, sedere, ambulare, decumbere; quod autem hæc duæ positiones inter se distinguantur, patet ex eo, quia una potest mutari non mutatâ alterâ, nam prima semper manet, quamdiu manent partes inter se unitæ; secunda verò potest mutari, verbi gratiâ, statio in sessionem & e contra, item quia Christus habet primam & non habet secundam in Eucharistiâ. Hoc præmissis & præexplicatis.

V.

Describitur situs.

Dico 2. Bene describitur situs, ut hoc constituit prædicamentum, quod sit ea dispositio partium in ordine ad se, ratione, cujus si res ponatur in loco, dicitur sedere, vel stare, quæ dispositio est respectu extrinsecus adveniens.

Probatum prima pars: Quia per illud bene aliquid explicatur, per quod describitur & exprimitur ejus natura, & ab omni alio distinguitur, sed per hanc descriptionem bene ab omni alio distinguitur, & explicatur ejus natura, quia est aliquid reponibile in prædicamento; ergo probatur mi. quia si non distingueretur ab omni alio, maxime non distingueretur ab ubi, sed ab ubi distinguitur, ergo. Probatum mi. Quia Christus Dominus in Eucharistiâ habet ubi, & non habet situm; Item, quia remanente eodem situ potest variari ubi, verbi gratiâ, in ambulante, in stante, sedentève super navim &c. Deniq; res spirituales habent ubi, & tamen non habent situm.

Probatum secunda pars: Quia non est absolutum dicens respectum transcendentalem, nec denominatio extrinseca, ut patet ex dictis, ergo.

VI.

Dices: Eadem potest esse dispositio partium in ordine ad se, dum jacet aliquis, & dum stat; ergo situs non consistit in tali ordine par-

tium. R. dist. consequens, prout est quid distinctum, à prædicamento ubi, nego consequentiam, prout dicit etiam respectum ubi consequentiam. Ut autem hæc distinctio melius percipiatur, advertendum situm posse capi pro formâ illâ, à quâ res habet esse sedens, vel stans in loco, & sic includit ipsum ubi, & non potest variari, nisi varietur etiam ipsum ubi, & e contra; Alio modo potest sumisus pro illâ dispositione partium præcisè, quæ in priori situ includitur formalitèr, vel materialitèr, quæque est indifferens ad hunc, vel illum locum, & hoc modo sumptus non includit ipsum ubi ullo modo. Hinc collige, situm ab ubi per hoc distingui, quod ubi sit respectus totalis rei locatæ ad superficiem locantem, & e contra, unde potest mutari situs, qui est respectus determinatæ partis locati ad determinatam partem loci, & e contra, non variato ubi: ut si aqua agitetur in vase, semper eundem retinebit locum, non tamen eundem situm; itaq; situs est modus quidam ubi, quia ubi dicit absolute præsentiam rei in loco; situs verò specificat modum præsentiae, sic vel sic stans, verbi gratiâ, vel sedendo, quod sufficit ad distinctionem illorum.

QUÆSTIO III.

De Prædicamento Quantitatis & Habitus IX. & X. Categoria.

Cum res non solum dicatur in loco, verum etiam in tempore hoc vel illo, hodie vel heri, sic quemadmodum per ubi constituitur res in loco, & est particulare prædicamentum, ita etiam per quando res constituitur esse in tempore, quod est etiam particulare prædicamentum Quantitatis, seu quando in concreto. Tempus autem est duplex, aliud enim est intrinsecum, & nihil aliud est, quam ipsa duratio, per quam res se ipsa durat quocunq; extrinseco mensurante ablato; extrinsecum est, quod comparatur ad mensuram motus primi mobilis, quod etiam hoc prædicamentum constituit, de quo

Dico 1. Quando est respectus extrinsecus adveniens, subiectus in re existente, & terminatus ad rem cui coexistit. Patet, quia non potest intelligi, nisi per modum respectus & non præsupponit aliquid ex parte fundamenti & termini, ad quod sequatur, præter actionem, quâ producit, quæ actio non necessariò inexistit fundamento & termino, ergo

Dices: Quando necessariò sequitur, posito fundamento & termino simul existentibus, ergo est tam intrinsecus adveniens, sicut similitudo. R. negando ant. quia ipsum quando est ratio formalis ponens extrema simul, & ideo non potest sequi ad extrema simul posita. Vel concedatur ant. & negetur consequentia, disparitas est, quod ipsa similitudo non constituat extrema simul existentia, sed præsupponat illud, per quod constituentur, & eo posito, necessariò sequitur coexistentia nihil præsupponit ex parte extremorum, ratione cujus sequeretur necessariò. Cætera & plura in Physicâ.

Habitus

Habitus ut est praedicamentum distinctum ab aliis, sumitur pro illa forma, a qua dicitur aliquid esse vestitum, vel armatum: de quo

Dices: Eoispo, quod arma dicant praesentiam localem ad rem armatam, illa res dicitur armata; ergo non datur aliquis respectus inter rem armatam & arma. R. negando ant. quia ut res aliqua dicatur armata, debet habere talem respectum ad arma, quo mediante possit ire de loco in locum cum armis, quod tamen non habet per illam nudam praesentiam ad arma; ergo esse armatum, distinguitur ab illa praesentia. Et haec de praedicamentis in specie sufficiant, quae ut utar D. Augustini verbis, Cat. 15. ut nullius (scilicet fusioris pro hoc loco) tractatu indigas has categorias Aristoteles quog, transgressus est, quod nos etiam fecimus.

Dico 2. Habitus est respectus extrinsecus adveniens, subjectatum in re vestita, vel armata & terminatum ad vestes, vel arma, a quibus aliquid dicitur formaliter vestiri, vel armari. Probatur, quia quando aliquis vestitur, vel armatur, intercedit aliquid positivum distinctum tam a re vestita, vel armata, quam ab armis, vel vestibus: sed non est quid absolutum, nec relatio intrinsecus adveniens; ergo erit quid respectivum & extrinsecus adveniens.

DISPUTATIO VIII.

DE POST PRAEDICAMENTIS.

Capite decimo usque ad finem sui libri de praedicamentis agit Philosophus, de quibus Aeternum affectionibus, comparatque res illas, quas in praedicamento collocavit ad se invicem, secundum oppositionem, prioritatem, simultatem, ostendendo quoniam simul opponantur, quae priora sint, quae simul & quomodo aliquis dici possit rem habere, de quibus pro coronide etiam breviter aliquid agam, sit igitur

QUAESTIO I.

De Oppositis.

Oppositio variè sumi potest, sicut & oppositum, quod est illius concretum; oppositum enim primò accipitur pro eo, quod est ex adverso positum, sic dicitur: platea plateae, domus domui, exercitum exercitui opponi; secundò pro eo, quod adversatur alicui, sic fortuna dicitur opponi, seu adversari homini infortunato: tertio opponi idem est, quod objici, sic dicuntur crimina reo opposita in iudicio, id est, objecta: quarto oppositum sumitur pro subiecto, seu fundamento relationis, quae vocatur oppositio: quinto, & maximè propriè pro ipsa relatione oppositionis, quo sensu dicimus esse tantum quatuor opposita id est quatuor oppositiones; res autem illae dicuntur oppositae, quae quandam habent ad invicem repugnantiam, ita ut sese non compatiuntur, ut albedo & nigredo, non opposita autem sunt, quae talem repugnantiam non habent, sed sese compatiuntur, ut albedo & dulcedo in saccharo: Opposita autem communiter post Boethium describuntur: Quod sit duo extrema simplicia, quae in eodem respectu existant, & secundum idem verè affirmari non possunt simul: dicitur respectu ejusdem, quia non implicat inò congruè sit, respectu diversarum, nam potest aliquis esse pater Titii, & filius Caji; dicitur secundum idem, quia albedo & nigredo possunt inesse eidem, secundum diversa, ut nigredo in capite, albedo in dentibus: dicitur simul, quia bene albedo & nigredo possunt in esse eidem successivè. Oppositionem verò in abstracto describunt quidam etiam Scoticae, quod sit relatio diversitatis, seu distinctionis inter aliqua extrema simplicia, sed malè, alias albedo & dulcedo, item albedo & quantitas esset oppositum, quod nemo diceret: Connimbricenses verò asserunt: esse relationem inter duo extrema simplicia.

F. Amaldi Hermann Logica.

cia, quae de eodem verè affirmari non possunt; sed etiam malè, quia actio & passio sunt relationes oppositae, tamen de eodem intellectu agente & patiente verè affirmantur; quare videtur mihi, quòd melius exprimi possit dicendo, quòd sit relatio inter extrema simplicia, quibus repugnat secundum eandem rationem formalem verè praedicari de eodem simul, & patet, quia omni & soli competit, comprehenditque etiam oppositiones disparatas scilicet ligni & lapidis. Oppositio verò prout huc spectat & prout de eà hic agit Aristoteles, ab eodem dividitur in contrariam relationem, privativam, & contradictoriam: de quibus singulis aliquid specialitè proponam plus vel minus, prout materiam exigere judicavero. Et in primis occurrit

Oppositio quadruplex.

Oppositio Contradictoria, quae maxima est, quoad repugnantiam extremorum, quae in nullo profus conveniunt. Est ea, quae reperitur inter aliquam rem positivam ejusque negationem, seu inter affirmationem & negationem, ita ut quòd res necessariò unum vel alterum debeat habere ut, verbi gratià, homo non homo, doctus non doctus, quae oppositio distinguitur à privativà, quia haec necessariò connotat subiectum commune, illa verò praescindit. Itaq;

II. Oppositio contradietoria.

Oppositio Privativa est oppositio inter duo extrema, quorum unum habet se per modum habitus, alterum per modum privationis; ubi per habitum non intelligitur qualitatis prima species, sed quaelibet forma, ita quòd idem sit ac esse oppositionem inter formam & ejus privationem. Ad hanc oppositionem tria requiruntur: Primò ut sit circa idem subiectum, defectu hujus visio & surditas non opponuntur. Secundò ut subiectum sit utriusque; capax, & propter hoc visio & negatio ejus non opponuntur in lapide. Tertio, quòd fiat tempore à naturà determinato, & ideò catulus ante nonum diem

III. Oppositio privativa ad eam tria requiruntur.

